

**ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ**

Број: _____

Датум: _____

Београд, Господара Вучића бр. 50

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности Универзитета у Београду бр. __/__ од __.__.2025. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата Далибора С. Миленковића под насловом „Адаптација BRIC индикатора отпорности заједница на катастрофе у Србији: предиктивни модел заснован на DROP теоријском оквиру“, у саставу:

1. др Јасмина Гачић, редовни професор, Факултет безбедности Универзитета у Београду, председник,
2. др Ана Ковачевић, ванредни професор, Факултет безбедности Универзитета у Београду, члан,
3. др Тин Лукић, ванредни професор, Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду, члан.

Комисија је прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и на основу изнетог мишљења свих чланова Комисије Наставно-научном већу Факултета безбедности доставља:

**РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

1. Основни подаци о кандидату

Далибор Миленковић рођен је 11. децембра 1982. године у Прокупљу. Завршио је гимназију општег смера. Основне/интегрисане академске студије завршио је 2006. године на Војној академији, Одсек логистике, у Београду у трајању од пет година са просечном оценом 8,11 када је и стекао звање дипломираног економисте. Дипломирао је на теми Организације и поступка реализације јавних набавки у Министарству одбране. Мастер студије завршио је 2012. године на Факултету организационих наука Универзитета у Београду на студијском програму Менаџмент где је похађао модул Финансијски менаџмент и менаџмент

финансијског ризика. Тема завршног рада била је Утицај страних директних инвестиција на развој привреда земаља у транзицији. Мастер студије завршио је са просечном оценом 9,86. Докторске студије на Факултету безбедности Универзитета у Београду уписао је 2022. године. Запослен је и током своје каријере у трајању од две деценије завршио је већи број стручних усавршавања у земљи и иностранству. Ожењен је и отац је три ћерке.

Важнији радови кандидата:

Током студирања на докторским академским студијама Факултета безбедности Универзитета у Београду, кандидат Далибор Миленковић израдио је и радове који се првенствено односе на ужу научну област истраживања кандидата – студије безбедности, односно у вези су са темом докторске дисертације:

Milenković, D., Cvetković, V. M., & Renner, R. (2024). A Systematic Literary Review on Community Resilience Indicators: Adaptation and Application of the BRIC Method for Measuring Disasters Resilience. *International Journal of Disaster Risk Management*, 6(2), 79-104. (M24). 10.18485/ijdrm.2024.6.2.6;

Milenković, D., Cvetković, V., Ivanov, A., & Renner, R. (2024). Impact of Cyber Space on Security in the Context of Armed Conflicts: Towards Disaster Risk Resilience“ i predat za objavu u: *The International Yearbook, Faculty of Security-Skopje, University of “St. Kliment Ohridski”-Bitola, RN Macedonia*), DOI: 10.20544/IYFS.44.1.24;

Milenković, D. (2025). Theoretical, Institutional and Organizational Aspects of the Integrated Disaster Risk Reduction System: Towards a Deeper Understanding of Disaster Resilience in Serbia. *International Journal of Contemporary Security Studies*, 1(1), 175-190. DOI: 10.18485/fb_ijcss.2025.1.1.13.

Као користан и карактеристичан рад издваја се Систематски преглед литературе који обухвата индикаторе отпорности и адаптацију BRIC методе код мерења отпорности на катастрофе. Наведени рад израђен је у складу и по стандардима PRISMA (*Preferred Reporting Items for Systematic reviews and Meta-Analyses*). Рад представља основну водиљу за израду дисертације зато што је њиме свеобухватно сагледана BRIC метода, индикатори отпорности, као и сами поступци адаптације наведене методе локалном карактеру заједнице чија се отпорност испитивала односно утврђивала на катастрофе.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности Универзитета у Београду бр. 78/8 од 11.02.2025. године, именована је Комисија за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Далибора Миленковића за израду докторске дисертације под насловом „Адаптација BRIC индикатора отпорности заједница на катастрофе у Србији: предиктивни модел заснован на DROP теоријском оквиру“, у саставу:

1. др Јасмина Гачић, редовни професор, Факултет безбедности Универзитета у Београду, председник,
2. др Ана Ковачевић, ванредни професор, Факултет безбедности Универзитета у Београду, члан,

3. др Тин Лукић, ванредни професор, Природно-математички факултет
Универзитета у Новом Саду, члан.

Комисија је проучила и прегледала пријаву кандидата и пројекат докторске дисертације и једногласно је усвојила Извештај о оцени научне заснованости. Комисија је исти доставила Научно-наставном већу Факултета безбедности и предложила је да се прихвати тема и одобри израда докторске дисертације кандидата Далибора Миленковића под називом „Адаптација BRIC индикатора отпорности заједница на катастрофе у Србији: предиктивни модел заснован на DROP теоријском оквиру“. Комисија је такође предложила проф. др Владимира М. Цветковића као ментора за израду докторске дисертације. Након тога, Наставно-научно веће Факултета безбедности прихватило је тему докторске дисертације и одредило је проф. др Владимира М. Цветковића за ментора.

На седници Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду одржаној 25.03.2025. године донета је одлука којом је дата сагласност на одлуку Наставно-научног већа Факултета безбедности о прихватању теме докторске дисертације и одређивању проф. др Владимира М. Цветковића за ментора.

Тема докторске дисертације кандидата Далибора Миленковића припада научној области наука безбедности. Дисертација је написана на 421 страни, од којих је 266 страна основног текста, док остатак чине насловне стране, литература, прилози, спискови табела, графикона, слика, као и биографија аутора и одговарајуће изјаве. Када је у питању форма и садржај дисертације, иста је написана и форматирана у складу са стандардима успостављеним Правилником о докторским студијама на Универзитету у Београду, као и Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду.

Дисертација садржи уводна разматрања и 10 поглавља: 1. Концептуално одређење отпорности; 2. Теоријски оквир – Отпорност места на катастрофе (DROP); 3. Развој BRIC методе на теоријском DROP оквиру; 4. Развој отпорности у Србији; 5. Методолошки оквир истраживања; 6. Резултати израчунавања и стандардизације BRIC индекса; 7. Резултати квантитативног истраживања; 8. Резултати квалитативног истраживања; 9. Дискусија; 10. Закључна разматрања.

Након текста дисертације по поглављима, приложен је списак коришћене литературе који садржи 266 библиографских јединица, доминантно научних чланака, али и монографија и других научних радова, поред одређеног броја званичних докумената и интернет извора. Након литературе, налазе се прилози. Прилог 1. односи се на упитник који је коришћен за квантитативно истраживање. Прилог 2. односи се на сет питања и упутство за реализацију структурираног интервјуа код квалитативног истраживања. Прилог 3. садржи одговоре 19 стручних испитаника код структурираног интервјуа. Прилог 4. односи се Резиме мера. Након прилога дати су спискови табела, графикона и слика. На крају дисертације налази се биографија аутора, и одговарајуће изјаве у вези са ауторством, истоветности и коришћењу дисертације.

3. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања односи се на утврђивање отпорности локалних заједница на катастрофе, где је у истраживању кандидат дао тежиште теорији отпорности

која се примењује како би се разумела способност заједница да се опораве, прилагоде и трансформишу након катастрофа, идентификујући факторе који доприносе њиховој отпорности и развијајући стратегије за унапређење отпорности на локалном нивоу. Кандидат је елаборирао концепт отпорности и саме разлоге зашто исти постаје централни елемент политичких стратегија, као и да интересовање за мерење отпорности свеукупно расте од локалног до глобалног нивоа.

Кандидат је у дисертацији утврђивао степен отпорности заједница у Србији развојем и применом адаптиране BRIC методе за процену отпорности локалних заједница на катастрофе, као и развој предиктивног модела заснованог на DROP теоријском оквиру. Истраживање је обухватало теоријско одређење отпорности и саме BRIC методе, операционализацију кроз сагледавање, селекцију и избор релевантних индикатора отпорности, прикупљање података, утврђивање вредности индикатора и индекса отпорности. Такође, подразумевало је квантитативно и квалитативно истраживање којима је извршена дубља анализа појединих карактеристика заједница из чега је проистекао предиктивни модел који се може примењивати на локалне заједнице у Србији, са циљем побољшања отпорности на будуће катастрофе.

Кандидат је код утврђивања степена отпорности заједница у Србији у обзир узео специфичне локалне карактеристике Србије. Оне се односе на: демографске, економске и географске факторе, сублимиране у социјалне, економске и инфраструктурне ресурсе земље.

У дисертацији, кандидат је посебну пажњу посветио утврђивању постојања и разумевања повезаности индикатора (независне варијабле) и отпорности заједница на катастрофе (зависне варијабле). Утврдио је ниво и карактер повезаности наведених варијабли са циљем дубљег разумевања и сагледавања специфичних карактеристика заједница у Србији које имају утицаја на отпорност истих на катастрофе, а све ради развоја свеобухватног предиктивног модела. Пажња и тежиште у раду била је посвећена социјалним, економским и инфраструктурним карактеристикама односно ресурсима и како се они перципирају као део свеобухватног скупа фактора од којих зависи отпорност. Наведени фактори су у раду представљали медијаторске варијабле које доприносе бољем разумевању односа независних са зависном варијаблом. Антиципирањем утицаја појединих индикатора и карактеристика заједница на отпорност на катастрофе, створена је основа за креирање и имплементацију различитих начина деловања ради подизања нивоа отпорности на катастрофе у Србији.

Кандидат је у дисертацији реализовао дескриптивне и експликативне циљеве. Циљ истраживања није био само утврђивање постојања, већ и природе и карактера везе индикатора (независних варијабли) и отпорности (зависне варијабле). Извршена је научна дескрипција и објашњење утицаја индикатора на отпорност локалних заједница на катастрофе у Србији. У раду, кандидат је реализовао главни циљ истраживања, односно извршио је адаптацију BRIC методе за процену отпорности локалних заједница на катастрофе у Србији и развио је предиктивни модел за процену отпорности локалних заједница у Србији на катастрофе. Такође, у смислу специфичних циљева, извршио је идентификацију

и избор релевантних индикатора отпорности, дефинисао је предиктивни модел који омогућава прецизнију процену отпорности заједница на катастрофе у Србији и сублимирао је податке и препоруке за побољшање јавних политика и стратегија управљања катастрофама у Србији.

4. Хипотетички оквир истраживања

Кандидат је у дисертацији сходно резултатима релевантних истраживања индикатора отпорности заједница на катастрофе, утврдио претпоставке утемељене на досадашњим истраживачким тврдњама односно налазима. Такође, хипотетички оквир је заснован и на основним претпоставкама теорије отпорности.

Општа односно главна хипотеза истраживања заснива се на тврдњи да: адаптирана BRIC метода, заснована на DROP теоријском оквиру може прецизно проценити и предвидети ниво отпорности локалних заједница на катастрофе употребом социјалних, економских, институционалних, инфраструктурних, еколошких и индикатора друштвеног капитала.

Главна хипотеза истраживања заснива на истраживачком питању: „Како прилагођавање BRIC методе може побољшати процену отпорности локалних заједница у Србији“. Оваквим питањем и приступом прецизно је одредио истраживање у раду.

На основу наведених премиса, кандидат за главну хипотезу истраживања наводи следеће:

„BRIC метода, прилагођена специфичним условима Србије, пружа поуздане индикаторе за процену нивоа отпорности локалних заједница на катастрофе“.

Поред главне хипотезе, кандидат је у свом раду и истраживању укључио и следеће претпоставке ради уобличавања хипотетичког оквира истраживања:

1. Кључни индикатори социјалне, економске и инфраструктурне отпорности значајно утичу на отпорност заједница да се прилагоде и опораве након катастрофа;
2. Примена предиктивног модела може идентификовати рањиве заједнице пре свега у руралним подручјима и омогућити боље планирање и развој мера за смањење ризика од катастрофа односно повећање отпорности на катастрофе локалних заједница;
3. Постоји значајна повезаност између доступности ресурса у заједницама и њихове отпорности на катастрофе.

Полазећи од главне хипотезе, кандидат је потврдио да прилагођена BRIC метода српском локалном контексту пружа поуздане индикаторе којима се мери отпорност локалних заједница на катастрофе. Такође, потврдио је да социјални, економски и инфраструктурни индикатори отпорности у значајној мери могу да утичу на отпорност заједница на катастрофе у Србији. Да предиктивни модел идентификује рањиве заједнице у Србији. И на крају, указао је да доступност ресурса утиче на отпорност локалне заједнице на катастрофе у Србији.

5. Садржај и резултати истраживања

Садржај дисертације кандидата Далибора Миленковића структуриран је у већем броју поглавља која су надовезана логичким следом, почевши од уводних, теоријских, појмовних, односно концептуалних оквира, преко анализе развоја односних метода и оквира, затим методолошког оквира, па до резултата израчунавања индекса, квантитативног и квалитативног истраживања и на крају дискусије са закључним разматрањима и конкретизованим предлозима.

У уводним разматрањима презентује се појмовно одређење, значај процене отпорности заједница и значај саме BRIC методе за процену отпорности заједница, засноване на DROP теоријском оквиру.

У првом поглављу детаљно је разрађено концептуално одређење отпорности. На тај начин читалац се након уводних разматрања детаљније уводи у тематику и проблематику дисертације. Образлаже се значај и актуелност теме која се бави отпорношћу локалних заједница на катастрофе. Након тога, врши се појмовно одређење отпорности на катастрофе, где се на један флуентан начин пролази појмовна проблематика и мултидимензионалност концепта отпорности. Након овога, у истом поглављу врши се артикулација термина димензије отпорности и како се оне сагледавају. Указује се на сложеност и свеобухватност фактора који утичу на отпорност, њихове повезаности и сврставања у одређене димензије отпорности. На крају поглавља, кандидат прави осврт на кључне актере отпорности, где учеснике логично разврстава и указује на значај сваког појединачно.

У другом поглављу, сходно интенцији дисертације кандидат прави осврт на теоријски оквир BRIC методе, односно на DROP теоријски оквир (отпорност места на катастрофе). Прави суштински преглед разлога настанка и употребе теоријског оквира са својим димензијама отпорности које је дефинисао. Објашњава кључне претпоставке оквира и даје одговоре како тај исти оквир сагледава отпорност у савременом контексту, чиме презентује његову снагу и употребну вредност код конструисања индикатора којима се утврђује индекс отпорности.

У трећем поглављу кандидат врши анализу настанка и развоја BRIC методе на DROP теоријском оквиру. Прави се јасан след перцепције отпорности у теоријском оквиру, експлоатација перцепције кроз дефинисане димензије отпорности и изградња индикатора на бази димензија и перцепције отпорности. Сагледавају се систематски сви досадашњи научни радови који су користили наведени метод и теоријски оквир. Кроз наведено, кандидат је јасно утврдио методолошке приступе приликом дефинисања индикатора и начин на који је сагледаван локални контекст за подручје за које се утврђује индекс отпорности. Кандидат је посебно издвојио карактеристичне радове и сваки је понаособ анализирао указујући посебно на позитивне методолошке поступке. У истом поглављу, ради даље употребе у дисертацији извршена је систематизација димензија отпорности које су последица адаптације BRIC методе засноване на теоријском DROP оквиру. Посебно су елабориране следеће димензије: Социјално демографска; Благостање заједнице; Економско стање; Институције; Инфраструктура; Географске и просторне карактеристике; Сарадња и анализа ризика. Након наведеног, кандидат је извршио сублимацију димензија, одредио је њихове специфичности и указао је на даље перспективе развоја, односно на

кључне детерминанте које условљавају развој и употребу методе и теоријског оквира.

Четврто поглавље кандидат је посветио развоју отпорности у Србији, што је оправдао разумевању и бољој перцепцији локалног контекста Србије. Сагледао је све аспекте развоја отпорности, где је посебну пажњу посветио интегрисаном управљању катастрофама и развоју истог у Србији. Сагледао је теоријски аспект и контекст развоја интегрисаног управљања катастрофама, како генерално, тако и у Србији. Део поглавља односи се и на сагледавање институционалног аспекта отпорности у Србији и на крају поглавље је завршио организацијским аспектом указујући на међусекторски и мултидисциплинарни приступ по наведеном.

Пето поглавље бави се методолошким оквиром истраживања и обухвата: објашњење предмета и циља истраживања; разраду хипотетичког оквира истраживања; тип истраживања; друштвену и научну оправданост истраживања; поступак стандардизације и израчунавања композитног индекса; обједињени преглед извора података; технике и процедуре прикупљања података; прикупљање квантитативних података; прикупљање квалитативних података; процедуре анализе података; валидацију модела отпорности и на крају посебна пажња је посвећена методолошким изазовима прилагођавања BRIC методе.

Почевши од шестог поглавља кандидат се бави резултатима истраживачких поступака које се спровео ради израде дисертације. Детаљно је елабориран и представљен поступак израчунавања и стандардизације BRIC индекса отпорности на катастрофе по регионима у Србији примењујући оптимални методолошки поступак утврђен у ранијим поглављима, а на основу анализе метода и теоријског оквира заједно са досадашњим научним радовима по односној тематици. Након тога, кандидат је извршио корелациону анализу добијених резултата за одговарајуће индикаторе и представио је резултате исте. Поред наведеног, а ради сагледавања даљих перспектива развоја BRIC методе кандидат је извршио и факторску анализу редукције димензионалности, која је као методолошки поступак одбачена због својих карактеристика. На крају поглавља, кандидат је представио адаптиране BRIC индикаторе локалном контексту Србије.

У седмом поглављу кандидат је представио резултате квантитативног истраживања. Извршио је детаљну анализу узрока где је представио основне карактеристике истог. Следеће што је урадио у поглављу јесте представљање резултата дескриптивних статистичких анализа које се односе на: примену превентивних мера и перцепције отпорности на катастрофе, социјалну структуру, социјални капитал, социјалне механизме, социјалну равноправност и разноликост и социјална уверења. Након тога, представио је резултате инференцијалних статистичких анализа које су се пре свега односиле на корелационе анализе, Т-тест и АНОВА анализу. На крају представио је резултате предикторских анализа коришћењем регресионог модела, што је у ствари представљање резултата добијених са циљем презентовања предиктивног модела за сагледавање, разумевање и утврђивање отпорности заједница на катастрофе у Србији.

У осмом поглављу представљени су резултати квалитативног истраживања. Извршена је анализа узорка, а затим су анализирани појединачно сви одговори испитаника и извлачени конкретни закључци на основу истих, са циљем да се

додатно продубе и уобличи резултати добијени у претходном поглављу. Овде је посебно узета у обзир стручна страна испитаника и њихова перцепција објективне стварности када је отпорност у питању, како би се пре свега на оптималан начин сублимирале одговарајуће препоруке ради унапређења отпорности заједница у Србији.

У деветом поглављу кандидат је представио дискусију у вези са налазима истраживања. Дискусија је обухватила сагледавање израчунавања BRIC индекса, као и квантитативне и квалитативне резултате истраживања. Представљени су доприноси спроведених истраживачких поступака, али представљена су и ограничења у истраживачком поступку. Такође, разрађен је сет мера који представља вид свега онога што би било пожељно да се реализује ради унапређења отпорности локалних заједница. Након тога, на крају, кандидат је представио и смернице за даља истраживања и унапређење јавних политика када је отпорност на катастрофе у питању.

На крају, у десетом поглављу које садржи закључна разматрања, сублимиран је садржај рада са тежиштем на сажетој рекапитулацији дискусије која се пре свега односи на давање одговора из дела дисертације који се односи на циљеве истраживања и хипотетичког оквира дисертације. Коришћена литература представљала је квалитетну основу и подршку истраживачком поступку. Резултати истраживачког рада показали су и потврдили полазне претпоставке. У раду су препозната три кључна научна доприноса, која се огледају у: адаптацији BRIC методе српском контексту; интеграцији DROP теоријског оквира и развоју предиктивног модела који повезује димензије отпорности и омогућава превентивне праксе у домену спремности и перцепције отпорности. Практични допринос рада омогућава: локализацију мерења отпорности у Србији; приоритизацију буџетирања; изградњу инклузивних механизма и унапређење институционалних капацитета.

6. Закључак и предлог комисије

На основу увида у садржај дисертације и спроведеног истраживања кандидата Далибора Миленковића под називом „Адаптација BRIC индикатора отпорности заједница на катастрофе у Србији: предиктивни модел заснован на DROP теоријском оквиру“, Комисија закључује да је тема истраживања актуелна и значајна за научну област безбедности. Констатовано је да је кандидат успешно реализовао истраживање у складу са одобреном темом. Предмет и циљеви истраживања научно су релевантни, јасно дефинисани и адекватно постављени. Истраживање је теоријски и методолошки добро утемељено, ослањајући се на јасно наведене теоријске оквири из области отпорности на катастрофе, као и на савремену и релевантну научну и стручну литературу која обрађује на свеобухватан начин све аспекте односне проблематике.

Узимајући у обзир релевантност и значај истраживачког проблема, квалитет израђене дисертације, постигнуте резултате и научни допринос, Комисија изражава позитивно мишљење о докторској дисертацији и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду:

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидата Далибора Миленковића, под називом „Адаптација BRIC индикатора отпорности заједница на катастрофе у Србији: предиктивни модел заснован на DROP теоријском оквиру“ и одобри њену јавну одбрану.

У Београду, 23.10.2025. г.

Чланови комисије:

Проф. др Јасмина Гачић, председник
Факултет безбедности Универзитета у Београду

Проф. др Ана Ковачевић, члан
Факултет безбедности Универзитета у Београду

Проф. др Тин Лукић, члан
Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду